

მაია მენაბდე • ნათია ფურცელაძე • ნანა სახეჩიძე

ქართული ლიტერატურა 9

მოსწავლის წიგნი ნაწილი I

გრიფინიჭებულია საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების
სამინისტროს მიერ 2021 წელს.

თემა

ადამიანი და მისი ცხოვრება

თავი 1. ადამიანის ცხოვრების გზა

გურამ რჩეულიშვილი მე ახლა ბედნიერი კაცი ვარ	13
ანა კორძაია-სამადაშვილი გიმნაზისტკა	24
ნაირა გელაშვილი ჩვენება (ანაბეჭდები)	40
დავით გურამიშვილი დავითიანი (ლევთაგან დატყობა, სიზმარი ტყვეობასა შინა, ტყვეობიდან გაპარვა)	58
შოთა იათაშვილი მეგობრობა	74
ასტრიდ ლინდგრენი, სარა შვარტი შენს წერილებს ლეიბის ქვეშ ვინახავ	80

თემა

ადამიანი და მისი ცხოვრება

თავი 2. საზოგადოებაში თანაცხოვრება

გოდერძი ჩოხელი თევზის წერილები	93
ილია ჭავჭავაძე სარჩობელაზედ	111
ჭაბუა ამირეჯიბი დათა თუთაშხია	133
ჰარპერ ლი ნუ მოკლავ ჯაფარას	161

თემა

სამყაროს შეცნობა, ახლის ძიება

თავი 3. განათლება და წიგნები

დავით კლდიაშვილი ჩემი ცხოვრების გზაზე	177
აკა მორჩილაძის სიტყვა ფრანკფურტის წიგნის ფესტივალზე	191
კონსტანტინე გამსახურდია ლირიული ინტერმეცო	200
რატი ამალღობელი სეკვენცია	209
დანიელ პენაკი რომანივით საკითხავი	216

პირველი ნაწილი

თემა

ადამიანი და მისი ცხოვრება

თავი

1

ადამიანის
ცხოვრების გზა

თავი

2

საზოგადოებაში
თანაცხოვრება

თავი

1

ადამიანის ცხოვრების გზა

გურამ რჩულიშვილი	
მე ახლა ბედნიერი კაცი ვარ	13
ანა კორძაია-სამადაშვილი	
გიმნაზისტკა	24
ნაირა გელაშვილი	
ჩვენება (ანაბეჭდები)	40
დავით გურამიშვილი	
დავითიანი	58
შოთა იათაშვილი	
მეგობრობა	74
ასტრიდ ლინდგრენი, სარა შვარტი	
შენს წერილებს ლეიბის ქვეშ ვინახავ	80

შესავალი

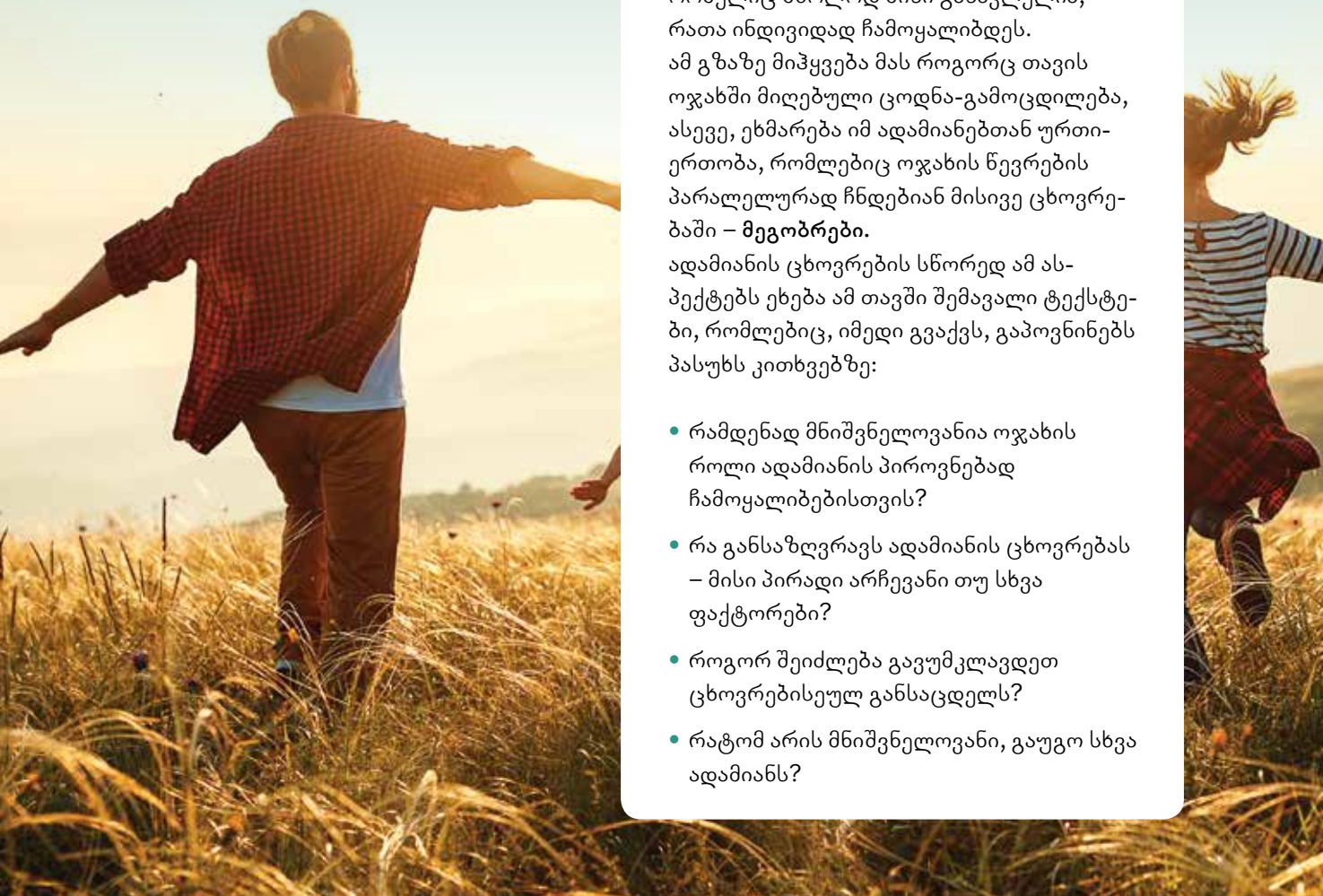
ამ სახელმძღვანელოს დახმარებით შენ დაფიქრდები ყველა იმ აუცილებელ თემაზე, რომელთა გათვალისწინება მნიშვნელოვანია პიროვნების სწორად ჩამოყალიბებისთვის.

თავდაპირველად ადამიანის ცხოვრებას განსაზღვრავს მიკროსამყარო, რომელშიც ხვდება დაბადებისთანავე – ეს **ოჯახია**. შემდეგ ის **დამოუკიდებლად ადგება გზას**, რომელიც მხოლოდ მისი გასავლელია, რათა ინდივიდალად ჩამოყალიბდეს.

ამ გზაზე მიჰყვება მას როგორც თავის ოჯახში მიღებული ცოდნა-გამოცდილება, ასევე, ეხმარება იმ ადამიანებთან ურთიერთობა, რომლებიც ოჯახის წევრების პარალელურად ჩნდებიან მისივე ცხოვრებაში – **მეგობრები**.

ადამიანის ცხოვრების სწორედ ამ ასპექტებს ეხება ამ თავში შემავალი ტექსტები, რომლებიც, იმედი გვაქვს, გაპოვნინებს პასუხს კითხვებზე:

- რამდენად მნიშვნელოვანია ოჯახის როლი ადამიანის პიროვნებად ჩამოყალიბებისთვის?
- რა განსაზღვრავს ადამიანის ცხოვრებას – მისი პირადი არჩევანი თუ სხვა ფაქტორები?
- როგორ შეიძლება გავუმკლავდეთ ცხოვრებისეულ განსაცდელს?
- რატომ არის მნიშვნელოვანი, გაუგო სხვა ადამიანს?

(1934-1960)
ქართველი მწერალი,
სულ რამდენიმე
ნელს იღვანა
სამწერლო
ასპარეზზე.

გაიცანი ავტორი

მწერალი ნუგზარ წერეთელი გურამ რჩეულიშვილის უახლოესი მეგობარი იყო. მან 26 წლის გურამის ტრაგიკულად დაღუპვის შემდეგ (გურამ რჩეულიშვილმა გადაარჩინა ადამიანი, რომელიც ზღვაში იხრჩობოდა, მაგრამ თვითონ ველარ შეძლო გამოსვლა) მეგობარს წიგნი მიუძღვნა: „მე ახლაც ოცდაექვსი წლისა ვარ“.

იმისთვის, რომ გაიგო, რამდენად საინტერესო მწერალი იყო გურამ რჩეულიშვილი, გაეცანი ამონარიდს ჟურნალისტ ირინე მჭედლიძის ინტერვიუდან ნუგზარ წერეთელთან:

„გურამ რჩეულიშვილს უყვარდა ზღვა, იყო მთამსვლელი და მთებშიც ხშირად დადიოდა. როგორ ფიქრობთ, ხიფათს თავად ხომ არ ეძებდა?“

შეიძლება ასეც ითქვას, რომ იგი ხიფათს ეძებდა. მთასა და ზღვაზე გიჟდებოდა, ისე უყვარდა. ფიზიკურად საოცრად ამტანი იყო. მეც ამიყვანა სამ მწვერვალზე. როცა მყინვარწვერზე მივიდოდით, ფეხით სიარული ველარ შევძელი. სიარულს ისიც ართულებდა, რომ ზურგზე მძიმე ჩანთა მეკიდა. გურამმა მომხსნა ზურგჩანთა, თავის ჩანთასთან ერთად მოიკიდა და 5 კილომეტრი თვითონ ატარა.

ფიზიკურად როგორი იყო?

საოცრად ლამაზი ადამიანი იყო. წვრილი წელი და დაკუნთული, ლამაზი ტანი ჰქონდა. მაღალი იყო, ბუნებით – უწყინარი, თუმცა ვინმე თუ შეურაცხყოფას მიაყენებდა, არ აპატიებდა.

ერთხელ თბილისის ზღვაზე წაგვიყვანა და ზღვა სიგრძით გადაცურა. შიშით ველოდებოდით ნაპირზე მის გასვლას. ეს ჩვენთვის საოცნებო იყო.

ცნობილია, რომ გურამი არაორდინალურად იცვამდა.

გურამი ჩაცმითაც გამოირჩეოდა. მუდამ საკინძეშეხსნილი დადიოდა, ფეხზე ბათინკები ეცვა. ჩაცმულობაზე ხშირად აძლევდნენ შენიშვნებს. ერთხელ, მარტში, მოსკოვში ვიყავით, საქართველოს დეკადის¹ დღეები ტარდებოდა, ყველა პიჯაკში იყო გამოწყობილი, გურამს კი საკინძე მკერდამდის ჰქონდა შეხსნილი, ამისთვის ყველა საყვედურობდა.

ჩვენს დროს ჩასაცმელი არ იშოვებოდა. ერთხელ ჩემმა ძმამ რკინებით განწყობილი ბათინკები იყიდა ჩემთვის. მას ისე მოსწონდა, რას არ მომცემდა, ოღონდ კი ისინი მეთხოვებინა. ძალიან უყვარდა და უხდებოდა მე ზღვაურის მაისური, იმ საბედისწერო დღესაც ის მაისური ეცვა...

რამდენიმე თვით სამხედრო სამსახურში ვიყავით განვეული. იქ ძალიან მკაცრად გვექცეოდნენ, ერთი ღილის გახსნაც არ შეიძლებოდა, გურამი კი ახერხებდა, რომ არც სამხედრო ფორმა ჩაეცვა და კუბოკრული პერანგითაც ევლო. პიჯაკს იშვიათად იცვამდა.

1 დეკადა – დროის ათდღიანი მონაკვეთი, რაიმე საზოგადოებრივი მოვლენისადმი მიძღვნილი.

ერთხელ, ზაფხულის ცხელ დღეს, შეხვედრა გვექონდა ვერის ბალთან, პიჯაკით მოვი-
და. გაოცებულმა შევხედე, მან კი მითხრა, სიცხემ ჯენტლმენობა არ უნდა დაგაკარ-
გვინოსო. აი, ასეთი მოულოდნელობები უყვარდა...

**გურამ რჩელიშვილმა მდიდარი შემოქმედებითი მემკვიდრეობა დატოვა. როგორ
მოასწრო ამდენის გაკეთება?**

გურამ რჩელიშვილი
მხატვარი ესმა ონიანი

მართლაც საოცარია, რომ კაცმა, რომელსაც არც მეგობრებთან გართობა, არც ზღვისა და მთის სიყვარული დაუკლია, 5 ტომის დაწერა შეძლო. გურამ რჩეულიშვილი არის მოვლენა, რომელმაც დროს გაუძლო. მას ჰქონდა პერიოდები, როცა თავის ოთახში ჩაიკეტებოდა და დღე და ღამე მუშაობდა, არავის მიიღებდა. ნაცნობ მხატვარს ოთახიც მოახატვინა, რომ თავი მყუდრო გარემოში ეგრძნო.

წერდა ყველგან – ტრანსპორტში, ქუჩაში. ერთხელ „ლალიდის წყლებში“¹ ვიყავით. გურამი ცოტა ხნით მარტო დავტოვეთ. როცა დავბრუნდით, ხელსანმენდებზე გამალებით წერდა. მაგიდაზე დახვავებული ჰქონდა ხელსანმენდები. წამოსვლისას ხელი მოავლო და ჩანაწერები ჯიბეში ჩაიწყო.

ამბობენ, გურამ რჩეულიშვილს სიკეთის კეთების უდიდესი ნიჭი ჰქონდაო. უამრავ მაგალითს ჰყვებიან. რაიმეს თქვენც ხომ ვერ გაიხსენებდით?

უამრავი ასეთი შემთხვევის გახსენება შემიძლია. ერთხელ ლესელიძეზე ვნახეთ, რომ იყიდებოდა ჩეხური მაღალყელიანი ფეხსაცმელი, რაც იმ დროს საქართველოში იშვიათი მოვლენა იყო. დიდი ხვენწის შემდეგ გურამს მამამისმა ფეხსაცმელების საყიდლად 30 მანეთი მისცა. გახარებული გურამი ჩვენთან მოვარდა, ფული ვიშოვე და საყიდლად წავიდეთო.

ლესელიძეზე ფეხით წავედით – ტრანსპორტის ფულსაც ვიზოგავდით. კავშირგაბმულობის სახლთან იყო უნივერმალი, მის წინ იჯდა ახალგაზრდა, გამხდარი ქალი, გვერდზე სამი პატარა ბავშვი ედგა და მათხოვრობდა. პატარებს ყელზე ჭუჭყიანი სახვევები ეკეთათ, ეტყობოდათ, რომ ძალიან უჭირდათ.

ჯიბეები მოვიჩხრიკეთ და, რაც გვქონდა, მივეცით. გურამი კი იდგა და მათ დაძაბული შეჰყურებდა. როცა დაძაბული იყო, ცხენივით იწყებდა ფრუტუნს. მაშინაც ასე დაიწყო ფრუტუნის, მერე ამოიღო ეს სიმწრით ნაშოვნი 30 მანეთი და ერთ-ერთ ბავშვს კონსერვის ქილაში ჩაუდო. უხმოდ მოვბრუნდით და წამოვედით სახლებში. ამის შემდეგ ერთი წელი იარა გურამმა დაკრებული ფეხსაცმლით. ასეთი შემთხვევები ხშირი იყო.“

1 ლალიდის წყლები – კაფეს დასახელებაა.

კითხვის დაწყებამდე

დააკვირდი ნახატებს, მათზე ასახულ გარემოსა და ადამიანებს.

- როგორია მათი განწყობა, ერთმანეთისადმი დამოკიდებულება?
- შესაძლებელია, ეს ორი ნახატი რამით ერთმანეთს დაუკავშირო?
- როგორ ფიქრობ, რომელი ნაწარმოების ილუსტრაციად გამოდგებოდა ეს ნახატები?
- ჯერ დაწვრილებით აღწერე ნახატებზე ასახული ადამიანები, მათი გარეგნობა, ქმედება, განწყობა, ემოციები, ერთმანეთისადმი დამოკიდებულება, ხოლო შემდეგ შექმენი პატარა ამბავი, რომელშიც ამ ორ ნახატს გააერთიანებ.
- რა თემას ეხება შენი ამბავი? რა არის საჭირო, რომ ეს ამბავი მოთხრობად აქციო?

მე ახლა ბედნიერი კაცი ვარ

ნაწყვეტი მოთხრობიდან

(ამ ამბავს 25 წლის ვაჟა ჯანდიერი ჰყვება)

დრო მიდიოდა.

მე გამოცდები ჩავაბარე.

ის ზაფხული თელავში გავატარეთ.

ყველაფერი ძველებურად იყო, მხოლოდ პაპა გიორგი, ბებოს ძმა
5 გარდაიცვალა. ჩვენ ისევ ისე ვიყავით, დედა, მამა, ბებო და მე.

ბებო შემოდგომისათვის ისევ დარჩა თელავში. ჩვენ, როგორც
მიღებული იყო, წამოვედით. მერე ბებომ თავისებურად, კოხტად,
მზრუნველი ხელით ჩაწყობილი ხილი გამოგვიგზავნა ყველა ოჯახს.
მაღე თვითონაც უნდა ჩამოსულიყო. ყველანი მოუთმენლად ველო-
10 დით. ჩამოსვლას ხან დეპეშით, ხან ტელეფონით გვატყობინებდა
ხოლმე – სადგურზე მთელი ნათესაობა ვხვდებოდით.

იმ ღამეს გვიან დამეძინა. ახლა **ჰემინგუეითი**¹ ვიყავი გატაცებუ-
ლი. ძლივს ჩავიგდე ხელში მისი „**მოხუცი და ზღვა**“² და გვიანობამ-
დე ვკითხულობდი. ვიგონებდი ბებიაჩემს, ვადარებდი მეზღვაურის
15 სიცოცხლისუნარიანობას. დილით ადრე ვიღაცამ დარეკა. მე ნახევ-
რად გამომეღვიძა, მაგრამ კარის გაღება დამეზარა, თავი მოვიმძინა-
რე. დედამ ხალათი მოიცვა.

– გაიღვიძეთ, ალბათ, ბებო რეკავს, მისი ჩამოსვლის დროა, – თქვა
და კარისკენ წავიდა.

20 – ტელეფონზე გთხოვენ თელავიდან, – მოისმა მეზობლის ხმა,
მერე დედამ კარი მოიკეტა.

– ადექით, ადექით, ალბათ, ბებო ჩამოვიდა, – ვთქვი მე.

საბანი მალლა ავაგდე, ხელები გავჭიმე; ჩქარა ავდექი. მამა ნელა
იცვამდა. მოგვესმა, თუ როგორ გაიღო სამზარეულოს კარი. მე ვხარ-
ხარებდი, მგონი, რადიოში გადმოსცემდნენ რალაცა სასაცილოს.
25 ოთახში ნელა შემოვიდა დედა. ხმას არ იღებდა. თვალები სავსე ჰქონ-
და ცრემლებით.

– ბებო, – დაიწყო მან და ატირდა.

მე სახე მომეღრიცა, ჩემს საწოლთან მივევარდი. თავზე საბანი
30 გადავიხურე, ზევიდან ბალიში დავიდე და ავქვითინდი. „ბებო, ბებო“,
მესმოდა ხმები, მერე მეჩვენებოდა, რომ ის ჩემთან მოვიდა და მია-
ლერსებდა. ახლა უკვე ხმამალლა ვლრიალებდი: „ბებო მოკვდა, ბებო
მოკვდა, ბებო, ბებო, ბებო აღარ არის“. მერე რატომღაც დავმშვიდ-
დი, მომაგონდა თელავის კიბე, ზედ ამავალი ბებო, წელში მოხრილი,

1 ერნესტ ჰემინგუეი – მე-20 საუკუნის ცნობილი ამერიკელი მწერალი

2 „მოხუცი და ზღვა“ – ჰემინგუეის ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი ნაწარმოები, მცირე ზომის მოთხრობა

35 მოკუმული ტუჩებით მოვიდა ჩემთან, გვერდზე მომიჯდა და ფრანგულ-
ლიდან მითარგმნიდა პირდაპირ **მოპასანს**¹, ახლა მეჩვენებოდა, რომ
ვილაცას ტუქსავდა, შემდეგ სარეცხსა რეცხავდა და **ალფრედ მიუსეს**²
ლექს ამბობდა. „ბებო, ბებო, ბებო აღარ არის“, გამიელვა ისევ და ავ-
ლრიალდი კიდევ უფრო ხმამალა.

40 მესმოდა ნაბიჯები, ვგრძნობდი, რომ ოთახი ახლობლებით გაივსო.
არ უნდა მეტირა, ბებო სხვასთან არასოდეს ტიროდა, მაგრამ მე ხომ
ის არ ვიყავი, არა მყოფნიდა თავშეკავება, ახლა აღარცა მრცხვენოდა
და ვლრიალეზბდი მთელი ხმით. არავინ ცდილა ჩემს გარჩუმებას. ყველას
მოსდიოდა ცრემლები, ქვითინებდნენ, ხმამალა ტიროდნენ.

45 მეორე დღეს ჩამოასვენეს.

ორი დღე თბილისში ვიგლოვეთ.

გარდაცვალებიდან მეექვსე დღეს დავკრძალეთ ბებო ჩვენი, საშა.

სალამოს ნათესავები და მოყვრები მის შესანდობარსა სვამდნენ, იყო
მისი სახელის ხსენება და ჩამოსხმული ღვინის რაკრაკი.

50 დაკრძალვიდან მთელი კვირა დავდიოდით საფლავზე. დედამ შავები
ჩაიცვა, ძალიან დასუსტდა და აღმართზე ძლივს ამყავდა ხოლმე ხელ-
კავით. დიდხანს ვრჩებოდით იქ. დედა ყვავილებს რგავდა, მე ნიჩბით
ვმუშაობდი. მერე ვისხედით უხმოდ. თავში სულ ბებოს სახე მედგა, მისი
გამრჯეობა, სიყვარული. წამომივიდოდა ცრემლები, ტიროდა დედაც.

55 აცივდა.

საფლავზე სიარული გაძნელდა.

ახლა უმეტესად შინ ვისხედით. მე გარეთ აღარ დავდიოდი, სმაც
შევწყვიტე. სადილზე ჩუმად ვიყავით დედა, მამა და მე. ბებო აღარ იყო.

60 მთელი სადილი, მის მერეც, გავცქეროდი ბებოს ადგილს და თავში
მიტრიალებდა, რომ ის აღარ არის, ე.ი. მოკვდა, ე.ი. გარდაიცვალა, აღარ
არის. მინდოდა, უფრო მკვეთრად აღმექვა ეს ამბავი: ვათვალიერებდი
ბებოს სურათებს. ჩემი გამრჯე, სიცოცხლისუნარიანი ბებო აღარ იყო,
თითქმის ვერ წარმომედგინა, მეჩვენებოდა, რომ თელავში ცხოვრობდა.
სულ გამოვიკეტე. ამხანაგების ნახვაც აღარ მინდოდა.

65 სახლში დავრჩით – დედა, მამა და მე. ჯერ ბუნდოვნად, მერე აშკა-
რად შემოიჭრა ჩემს გონებაში, რომ ერთი უფროსი თაობიდან აღარ იყო.
ახლა უკვე კარგადა ვგრძნობდი: სიკვდილს მე თვითონ მივუახლოვ-
დი ერთი საფეხური. ღამე აღარ მეძინა, ჯერ ბებოს გარდაცვალე-
ბამ, ახლა ამ აღმოჩენამ სულ შემირყიეს სული. გიჟივით ვიმეორებდი:

1 გი დე მოპასანი –
მე-19 საუკუნის
ფრანგი მწერალი

2 ალფრედ მიუსე –
მე-19 საუკუნის
ფრანგი პოეტი

70 „დავრჩით მარტო დედა, მამა და მე. ბებო მორჩა, ახლა დედა, მამა, მერე მეც“.
 ხშირად დავინწყე სინანული, რომ მაშინ არ დავიხრჩვი; ისევ შემეპარა ეჭვი ჩემი
 ცხოვრების სიუქმეში. რად მინდა, რად? ვისთვის? „ის“ უკვე ერთი თაობით ახლოს
 იყო. უფრო ჩავიკეტე სახლში. ვერავის ვანდობდი ჩემს ფიქრებს. არც მინდოდა.
 75 ვიცოდი, ძნელი იყო მისი გაგება, რადგანაც მე თვითონაც არ მესმოდა კარგად, თან
 მრცხვენოდა, უზომოდ ეგოისტი, უსინდისო მეჩვენებოდა თავი, რომ ჩემი სიკვდილი
 მადარდებდა. ამ ფიქრებში ვიძინებდი, ამ ფიქრებში ვიღვიძებდი.

გაგრძელება →

ტექსტის გაზრებისათვის

1. მოძებნე ტექსტში ადგილები, რომლებიც ამ ოჯახის ერთიანობას გამოხატავს.
2. რით გამოირჩევა ბებო? როგორ წარმოჩნდება ბებო ვაჟას მოგონებებში? რომელი ეპითეტებით ახასიათებს მთხრობელი მას?
3. რის თქმა სურს ავტორს ფრაზით: „როგორც მიღებული იყო“?
4. როგორ აღწერს მწერალი ვაჟას რეაქციას, როცა ბებოს გარდაცვალების ამბავი გაიგო?
5. რატომ არ უნდოდა ვაჟას, ეტირა სხვების თანდასწრებით?
6. როგორ აისახა ოჯახზე ბებოს გარდაცვალებით მოგვრილი ტკივილი?
7. რატომ გაუჩნდა ვაჟას სიკვდილის შიში? რატომ უწოდებს სიკვდილზე ფიქრს ეგოისტურს?
8. ამ მონაკვეთის მიხედვით როგორ დაახასიათებდი ვაჟას:
 - ა. ხასიათის რა თვისებებს ამჟღავნებს?
 - ბ. როგორი დამოკიდებულება აქვს ოჯახის წევრებთან?
9. შენი აზრით, როგორ განვითარდება სიუჟეტი? დაასახელე კონკრეტული მინიშნებები ტექსტიდან, რომლებსაც შენი ვარაუდი ეყრდნობა.

აქტივობა

მთხრობლის ემოციებსა და დამოკიდებულებებზე დაკვირვება

1. მოძებნე ტექსტში მთხრობლის ემოციებისა და დამოკიდებულების (პერსონაჟებისადმი, მთავარი პრობლემისადმი) გამოხატველი ფრაზები, წინადადებები და დაალაგე რვეულში ქვემოთ მოცემული ცხრილის მიხედვით.

პერსონაჟის ემოციები და დამოკიდებულებები	
მთხრობლის ემოციების გამოხატველი ფრაზები, წინადადებები	პერსონაჟებისადმი, მთავარი პრობლემისადმი დამოკიდებულების გამოხატველი ფრაზები, წინადადებები
ნიმუში	

იმსჯელე, კლასელებთან ერთად, რამდენად დაგეხმარა სქემის შევსება პერსონაჟზე უკეთ დაკვირვებაში.